

NENR - 7. domaća zadaća: Neuroračunarstvo i evolucijsko računanje

Mate Gašparini

Zagreb, prosinac, 2019.

Zadatak 1.

Razmotrite jedan neuron koji ima samo jedan ulaz. Njegov izlaz tada će biti određen izrazom:

$$y = \frac{1}{1 + \frac{|x-w|}{|s|}}.$$

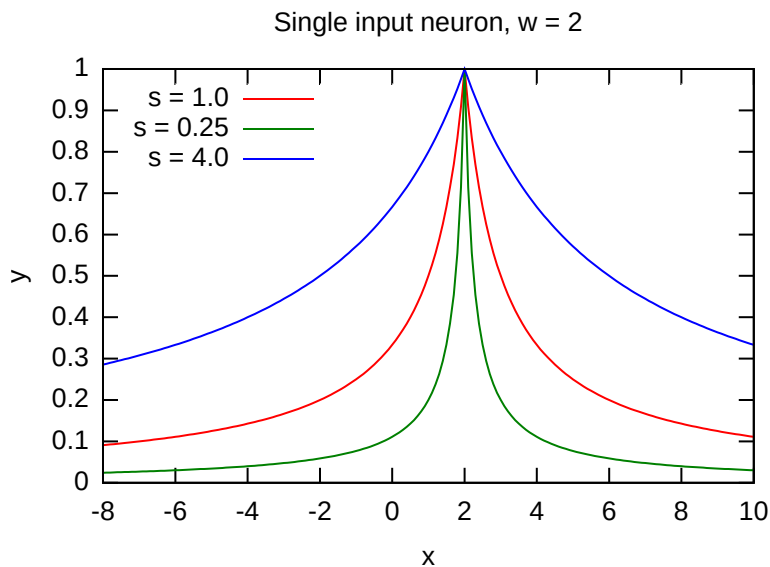
Pretpostavite da je u neuron pohranjena vrijednost $w = 2$. Nacrtajte na istom grafu ovisnost $y(x; w = 2)$ za tri slučaja: za $s = 1$, za $s = 0.25$ te za $s = 4$ (svaku različitom bojom ili stilom linije). Za raspon apscise uzmite interval $[-8, 10]$. Razumijete li sada kako s utječe na izlaz neurona y ? Kako će izgledati izlaz neurona koji ima dva ulaza i što se tada kontrolira parametrima s_1 i s_2 ?

Rješenje:

Na slici 1 prikazani su grafovi ovisnosti $y(x; w = 2)$ za različite vrijednosti parametra s .

Što je veća vrijednost parametra s , vrijednost izlaza neurona y sporije opada udaljavanjem od točke $x = w$.

U ovom primjeru neuron ima samo jedan ulaz te je parametriziran parametrima w i s . U slučaju neurona koji ima dva ulaza, postojalo bi sveukupno 4 parametra: w_1 , w_2 , s_1 , s_2 . Parametri w_1 i w_2 određivali bi točku maksimuma izlaza neurona y , dok bi parametri s_1 i s_2 određivali brzinu opadanja vrijednosti y udaljavanjem vrijednosti x_1 od w_1 i x_2 od w_2 .

Slika 1: Grafovi ovisnosti $y(x; w = 2)$ za različite vrijednosti parametra s

Zadatak 2.

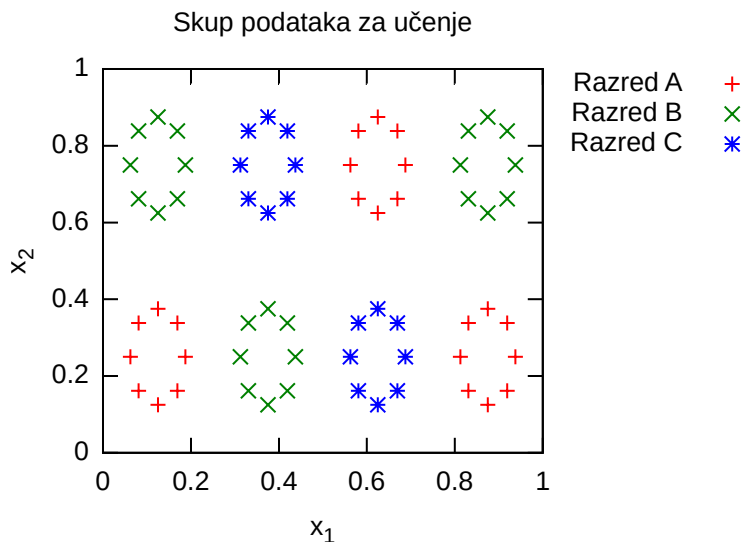
Iskoristite neki gotov program (ili napišite vlastiti program, što god Vam je lakše) kako biste dobili 2D prikaz podataka koje ste dobili za učenje (`zad7-dataset.txt`). Pri tome uzorke različitih razreda prikažite ili različitim simbolom (npr. kvadratić, trokutić, kružić) ili različitom bojom. Ovu sliku spremite kao dio Vaše dokumentacije. Ako ste koristili gotov program, navedite naziv programa.

Proučite dobiveni prikaz. Postoji li kakav uzorak u tim podacima? Jesu li razredi međusobno linearno odvojivi?

Rješenje:

Na slici 2 prikazan je skup podataka za učenje. Uzorci su dvodimenzionalni, a ima ih sveukupno 64. Razvrstani su u 3 različita razreda, kao što je različitim simbolima na slici i prikazano.

Uzorci su raspoređeni u 8 ovalnih grupa – po tri grupe za uzorke prvog (na slici, A) i drugog (na slici, B) te dvije grupe za uzorke trećeg (na slici, C) razreda. Svaka grupa sadrži 8 uzoraka. Uzorci nisu međusobno linearno odvojivi.

Slika 2: Skup podataka za učenje `zad7-dataset.txt`

Zadatak 3.

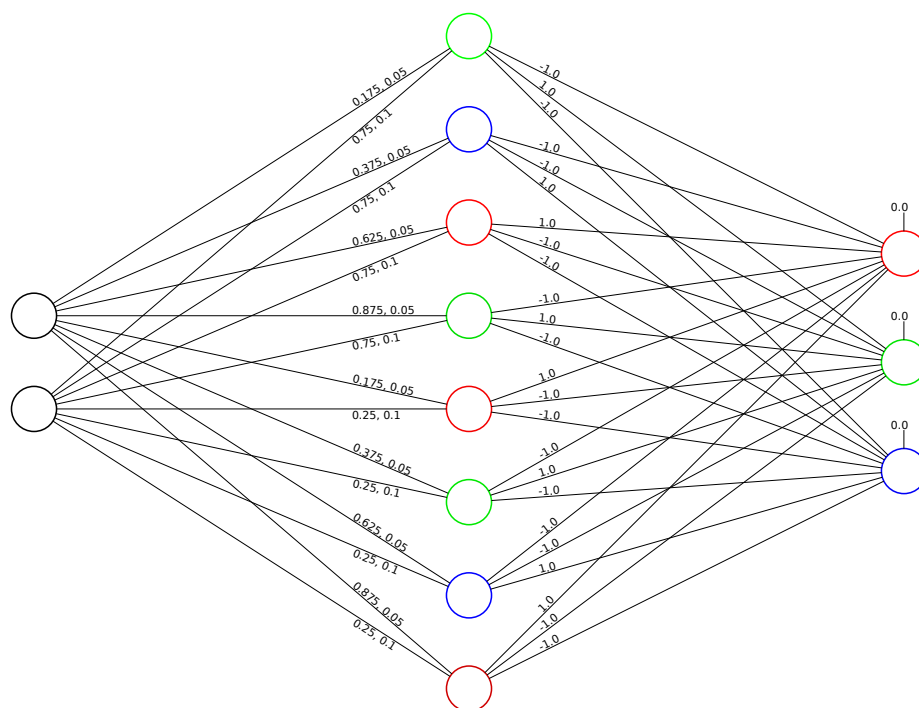
Kada biste morali ručno odrediti vrijednosti svih parametara upravo zadane neuronske mreže, na koje biste ih vrijednosti postavili i zašto? Čime biste se vodili prilikom određivanja parametara neurona skrivenog sloja a čime prilikom određivanja parametara neurona izlaznog sloja? Nacrtajte tu neuronsku mrežu i na njoj prikazite vrijednosti svih parametara.

Rješenje:

Razmatra se mreža čija je arhitektura $2 \times 8 \times 3$ (skriveni sloj sastoji se od neurona tipa 1, a izlazni od neurona tipa 2).

Neuroni prvog sloja trebali bi se specijalizirati za računanje sličnosti ulaznog uzorka i nekog od 8 grupa opisanih u prethodnom zadatku. Parametri jednog takvog neurona w_1 i w_2 mogli bi se postaviti na centroid odgovarajuće grupe uzoraka, dok bi se parametri s_1 i s_2 mogli postaviti na neke vrijednosti manje od 0.1 (s_1 bi trebao biti nešto manji od s_2 zbog izduženog ovalnog oblika grupe).

Neuroni izlaznog sloja zaduženi su za klasifikaciju svake grupe, odnosno odgovarajućeg neurona skrivenog sloja, u neki od razreda. Prema tome, težina bi u tom sloju trebala imati pozitivnu (veliku) vrijednost ukoliko povezuje neuron (grupu) s pripadnim razredom, a negativnu (malu) ukoliko povezuje neuron (grupu) s razredom kojemu taj neuron (grupa) ne pripada. Slobodne težine bi u ovom slučaju trebalo postaviti na 0 jer nisu potrebne.

Slika 3: Neuronska mreža s ručno postavljenim parametrima

Na slici 3 prikazano je moguće rješenje – neuronska mreža s vrijednostima parametara kako je iznad objašnjeno. Ovakva mreža na ranije opisanom skupu podataka postiže 100%-tnu ispravnost klasifikacije.

Zadatak 4.

Naučite optimalne parametre mreže arhitekture $2 \times 8 \times 3$. Nacrtajte novu sliku na kojoj se vide svi ulazni uzorci s indikacijom razreda te uzorci koje je GA naučio za svaki neuron tipa 1. Prokomentirajte gdje se nalaze naučeni uzorci i je li to u skladu s očekivanjem. Kakve je vrijednosti parametara s_i naučio GA? Jesu li iste za x i y komponentu ili su različite? Objasnite!

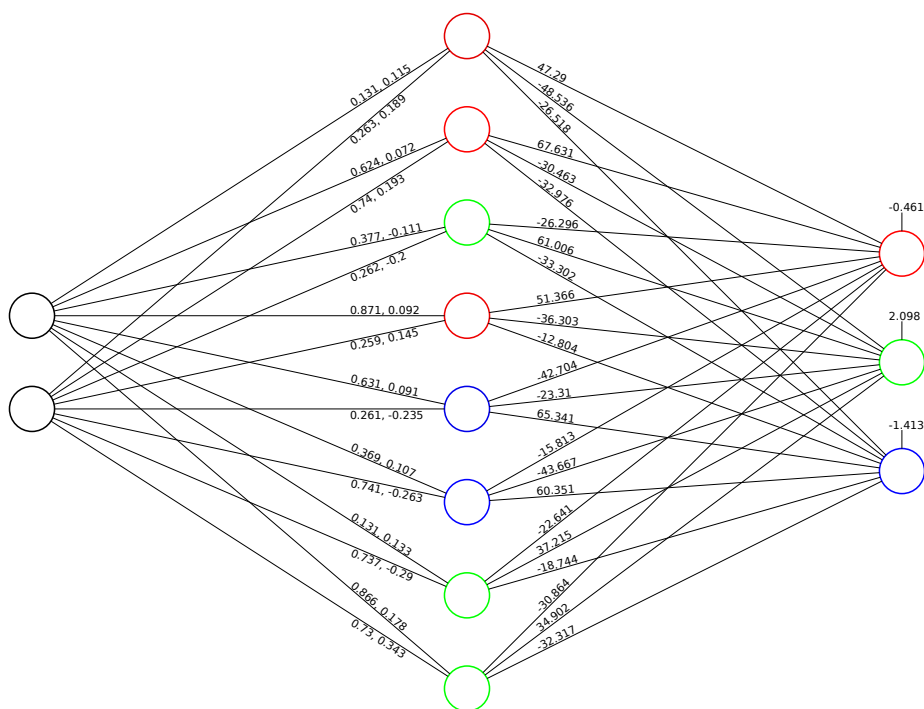
Nacrtajte novu sliku na kojoj se vide svi neuroni neuronske mreže, pozicije koje su naučene u neuronima tipa 1 te vrijednosti težina za neurone tipa 2. Uočavate li kakvu pravilnost u tim težinama? Možete li je objasniti?

Rješenje:

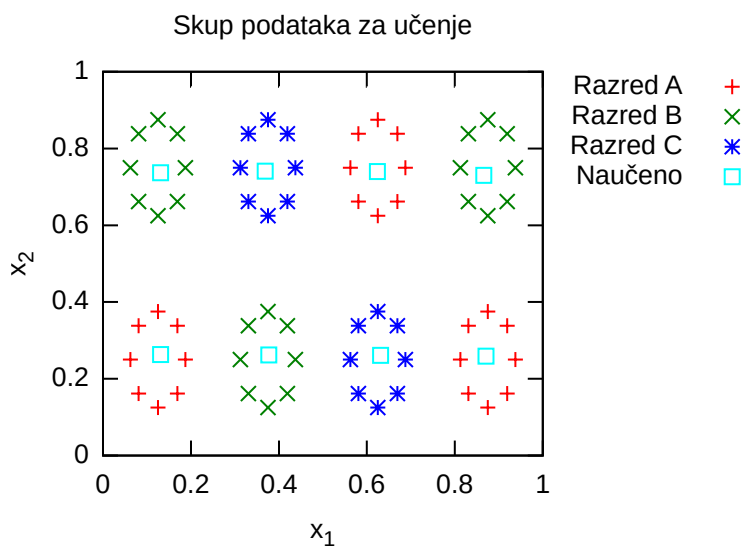
Na slici 4 prikazana je neuronska mreža s parametrima koji su naučeni genetskim algoritmom. Genetski je algoritam zaustavljen u 153892. iteraciji, nakon što je na skupu za učenje postignuta srednja kvadratna pogreška iznosa $9.9593E-8$.

Također, na slici 5 prikazan je skup podataka za učenje s dodatno označenim naučenim uzorcima u neuronima tipa 1 prvog skrivenog sloja. Ti se naučeni uzorci nalaze blizu središta eliptičnih grupa u skupu podataka, što je i u skladu s očekivanjem. Vrijednosti parametara s_i također su u skladu s očekivanjem – radi se o vrijednostima čije su apsolutne vrijednosti manje od 1. Za x komponentu su nešto manje, kao što je bilo i očekivano s obzirom na izduženost eliptičnih grupa u smjeru y -osi.

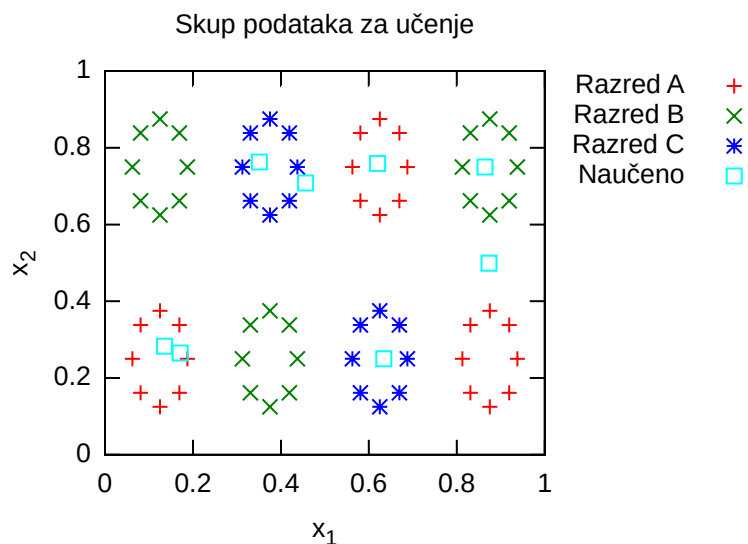
Što se tiče težina neurona tipa 2, one su također očekivane. Slobodne težine su malog iznosa, dok težine između skrivenog i izlaznog sloja kodiraju odgovarajući razred. Doduše, iznosi tih težina imaju poprilično veliku apsolutnu vrijednost što bi se moglo protumačiti kao neki oblik prenaučенosti, ali je genetski algoritam dovoljno rano (s dovoljno visokom vrijednosti pogreške) zaustavljen pa je to donekle pod kontrolom.

Slika 4: Neuronska mreža s parametrima naučenim genetskim algoritmom

Slika 5: Skup podataka i naučeni uzorci u mreži $2 \times 8 \times 3$

Slika 6: Skup podataka i naučeni uzorci u mreži $2 \times 8 \times 4 \times 3$

Zadatak 5.

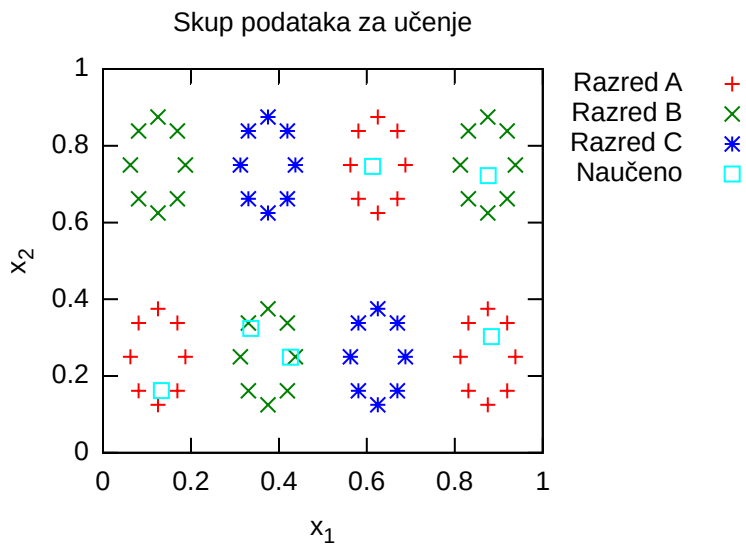
Naučite optimalne parametre mreže arhitekture $2 \times 8 \times 4 \times 3$. Je li postupak učenja trajao dulje ili kraće u odnosu na prethodnu arhitekturu? Možete li objasniti zašto?

Pogledajte naučene parametre u neuronima tipa 1 za ovaj slučaj. Možete li ih objasniti?

Rješenje:

Postupak učenja traje kraće u odnosu na prethodnu arhitekturu. Razlog tome je što je dodavanjem drugog skrivenog sloja od 4 neurona, mreža dobila na ekspresivnosti i nelinearnosti pa joj je lakše pronaći rješenje koje će razdvojiti razrede (granice između razreda su slobodnije).

Naučeni uzorci u neuronima tipa 1 sada ne moraju biti u središtima eliptičnih grupa jer se njihov loš razmještaj može kompenzirati nelinearnim granicama u sljedećim slojevima. Jedan njihov mogući naučeni razmještaj prikazan je na slici 6

Slika 7: Skup podataka i naučeni uzorci u mreži $2 \times 6 \times 4 \times 3$

Zadatak 6.

Možete li dobiti ispravnu klasifikaciju svih uzoraka u arhitekturi koja ima $N_1 < 8$? Provjerite to na arhitekturi $2 \times 6 \times 4 \times 3$. Na kraju (uspješnog ili neuspješnog) postupka učenja pogledajte za najbolje rješenje parametre u neuronima tipa 1 za ovaj slučaj. Što smo izgubili u odnosu na mrežu iz zadatka 4?

Rješenje:

I u ovome se slučaju može dobiti ispravna klasifikacija svih primjera. Naučeni parametri u neuronima tipa 1 vidljivi su na slici 7. Očito je da je dani skup podataka za učenje moguće podijeliti linearnim granicama čak i s manje od 8 neurona tipa 1. Ipak, u odnosu na mrežu iz zadatka 4, izgubljena je dobra interpretabilnost rješenja, odnosno detekcija svih eliptičnih grupa, odnosno njihovih središta.